# การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

# A Study on Morale in Workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5

**ปริญญา นันทา[1*], ไพรวัลย์ โคตรตะ[2] , นเรศ ขันธะรี[3]**
**Parinya Nantha[1*], Paiwan Kotta[2], Naret Khuntaree[3]**

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
[1,2,3] Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: parinya.ng63@ubru.ac.th
Received: 10 March 2022; Revised: 4 April 2022; Accepted: 18 April 2022

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางและข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมและรายด้าน มีสภาพและขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก โดยมีสภาพขวัญกำลังใจใน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพร่างกายและจิตใจ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู ปัญหาที่พบ คือ ขาดการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงานที่ดี ไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ขาดโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ ไม่มีส่วนร่วมออกแบบดำเนินนโยบายต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัย แนวทางการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ คือ สร้างบรรยากาศ

ในการทำงานของครูให้เหมาะสม มีความสบายกายและสบายใจ สร้างเครือข่ายชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจของครู

**คำสำคัญ :** สภาพขวัญและกำลังใจ, ข้าราชการครู

## ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the level of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 2) to compare the level of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5, classified by a variant of gender, education and working experience and 3) to study the problems and suggestions in morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The samples are 333 teachers, under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The tool used was 3 parts questionnaire which a reliability was 0.95. The Data analysis was processed through a ready-made program and the Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the research were as follows 1) The overall results of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 is at a high level. 2) The overall comparison results of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 followed by gender and working experiences are not different. 3) The results of analyzing the problems and suggestions on Morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5, it is found that They didn't have good counseling and work instruction. not appreciated the success and not give chances for teachers and administrators to assign other work and not provide an opportunity for teachers to self-development. The policy is not clear not fair and difficult to use and it makes teachers can join opinions on some policies. Don't have to facilitate equipment and budgets. School environments were not available for learning. The guidelines were: all parties should play a part, the security should cover and concise, build a community network to support Teachers' work performance in school.

**Keywords :** Morale, Teachers

## บทนำ

ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคนหรือเยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่า

สมบูรณ์ทุกด้าน จึงจะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้โดยครูมีหน้าที่ในการปลูกฝังทั้งวิชาความรู้ความประพฤติแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งรู้จักประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม ความเสียสละ และความอดทน ซึ่งจะต้องพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้อย่างสมบูรณ์ในทุกด้าน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันบทบาทและความสำคัญของครูได้ลดน้อยลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิม โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” กล่าวคือ ครูต้องให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการ และต่อยอดได้สิ่งสำคัญในการเรียนในศตวรรษที่ 21 คือต้องเปลี่ยนระบบการเรียนการสอน คือเปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ครูเป็นหลัก” เป็นผู้เรียนเป็นหลัก” (วิจารณ์ พานิช, 2556)

การปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น การจัดการด้านบุคลากรให้ขวัญกำลังใจที่ดีย่อมส่งผลดีต่อสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาจะได้รับผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต การจัดหาทรัพยากรบุคคล การจัดสวัสดิการ การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีการชมเชย การให้รางวัล ที่อาจเป็นการให้กำลังใจ การยกย่องยอมรับในความสามรถ รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน การมองว่าปัญหาทุกอย่างเป็นเพียงเรื่องเล็กๆและมีความสุขที่ได้แก้ปัญหา มีความสุขที่ปัญหาทุกอย่างถูกแก้ไขลุล่วงไปได้ด้วยดี (สุนันทา ไกยเดช, 2555: 1)

ข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นบุคลากรที่ต้องประสบปัญหาหลายประการ อาทิ เช่น ค่าครองชีพสูงแต่มีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพอย่างเหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม และโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่ รวมทั้งการไม่ปฏิบัติหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาเกิดความท้อแท้หรือหมดกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงาน และมีความรู้สึกไม่ชอบงานที่ปฏิบัติ พฤติกรรมต่างๆ เช่น การขาดความกระตือรือร้น เฉื่อยชา การเข้าทำงานช้า การเลิกงานก่อนเวลา การลากิจ ลาป่วยอยู่เป็นประจำ รวมทั้งการพยายามหาหนทางโยกย้าย เพื่อไปหาการทำงานในตำแหน่งอื่น อัตราการเข้าออกจากที่ทำงานเดิมบ่อย ๆ ของบุคคลในองค์กร ย่อมแสดงให้เห็นถึงสภาพขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์กร อยู่ในระดับต่ำ ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจากผู้บังคับบัญชา (สพป. อุบลราชธานี เขต 5, 2564 )

คุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษาแม้จะลงทุนด้วยการสร้างอาคารเรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการสร้างหลักสูตรให้ดีเพียงใด การจัดการศึกษาจะไม่ได้ผลเท่าที่ควรถ้าหากไม่มีการเตรียมบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ครูต้องมีขวัญกำลังใจที่มีได้รับการตอบสนองด้านต่างๆอย่างเหมาะสม เพราะขวัญกำลังใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ปัจจุบันมีบุคลากรที่มีพฤติกรรมเบื่อการทำงาน เบื่อเพื่อนร่วมงาน ทำงานไม่สำเร็จตามเป้าหมาย ขาดความร่วมมือ ทำให้เกิดความแตกแยกในองค์กร ฉะนั้น ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ เพราะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพถึงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

และเพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง วางแผน ตลอดจนการบริหารจัดการอื่น ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครูและการจัดการศึกษาของชาติโดยรวมต่อไป

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

## วิธีดำเนินการวิจัย

**1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

**1.1 ประชากร**

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2564 จำนวน 254 โรงเรียน มีข้าราชการครูทั้งสิ้น 2,483 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สพป.อบ 5, 2564)

**1.2 ตัวอย่าง**

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2564 จำนวน 333 คน ได้มาโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2553: 64) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรตามที่ตั้งและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่ตั้งของสถานศึกษา ประกอบด้วย อำเภอเดชอุดม จำนวน 127 คน อำเภอนาจะหลวย จำนวน 46 คน อำเภอน้ำยืน จำนวน 49 คน อำเภอบุณฑริก จำนวน 68 คน อำเภอทุ่งศรีอุดม จำนวน 19 คน อำเภอน้ำขุ่น จำนวน 24 คน

**2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย**

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 เพศ

2.1.1 ชาย

2.1.2 หญิง

2.2 อายุ

2.2.1 อายุน้อยกว่า 35 ปี

2.2.2 อายุ 35-50 ปี

2.2.3 อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป

2.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

2.3.1 ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี

2.3.2 ประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10-20 ปี

2.3.3 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ 4) ด้านสภาพการปฏิบัติงาน 5) ด้านสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

**3. ขอบเขตเนื้อหา**

สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ 4) ด้านสภาพการปฏิบัติงาน 5) ด้านสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

**4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert จำนวน 40 ข้อ ทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 5 ด้าน

ตอนที่ 3 คำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

**5. การวิเคราะห์ข้อมูล**

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ครบทุกด้านแล้วนั้น ได้นำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงความถี่ และร้อยละ แล้วประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

4.51-5.00 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจมาก

2.51-3.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ใช้การทดสอบที (t-test) อายุ และประสบการณ์ในการทำงานใช้การทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

**6. การเก็บรวบรวมข้อมูล**

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 333 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ (Google Form)

**7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล**

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

## ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 241 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.40 และส่วนใหญ่มีอายุ น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวม

**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

| ข้อ | รายการประเมิน | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับสภาพขวัญและกำลังใจ |
|---|---|---|---|---|
| 1 | ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา | 3.99 | 0.79 | มาก |
| 2 | ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน | 4.24 | 0.66 | มาก |
| 3 | ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ | 4.00 | 0.70 | มาก |
| 4 | ด้านสภาพการปฏิบัติงาน | 4.03 | 0.81 | มาก |
| 5 | ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ | 4.15 | 0.72 | มาก |
| **เฉลี่ย** | | **4.08** | **0.74** | **มาก** |

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.79)

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

**ตารางที่ 2** ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ

| ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน | ชาย | | หญิง | | t | P-Value |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | | |
| 1. ด้านความสัมพันธ์ผู้บังคับบัญชา | 3.97 | 0.86 | 3.99 | 0.76 | 0.24 | 0.81 |
| 2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน | 4.27 | 0.65 | 4.23 | 0.66 | 0.58 | 0.56 |
| 3. ด้านสภาะความเป็นอยู่และสวัสดิการ | 4.11 | 0.73 | 3.96 | 0.69 | 1.69 | 0.09 |
| 4. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน | 4.11 | 0.85 | 4.00 | 0.80 | 1.07 | 0.28 |
| 5. ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ | 4.24 | 0.78 | 4.12 | 0.69 | 1.27 | 0.20 |
| **เฉลี่ย** | **4.14** | **0.55** | **4.06** | **0.52** | **1.20** | **0.22** |

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแระถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

**ตารางที่ 3** การวิเคราะห์ความแปรปวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม อายุ

| สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน | แหล่งความแปรปรวน | SS | Df | MS | F | P-value |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา | ระหว่างกลุ่ม | 1.064 | 2 | 0.532 | 0.857 | 0.425 |
| | ภายในกลุ่ม | 204.950 | 330 | 0.621 | | |
| | รวม | 206.014 | 332 | | | |
| 2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน | ระหว่างกลุ่ม | 3.128 | 2 | 1.564 | 3.665* | 0.027 |
| | ภายในกลุ่ม | 140.817 | 330 | 0.427 | | |
| | รวม | 143.945 | 332 | | | |
| 3. ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ | ระหว่างกลุ่ม | 0.532 | 2 | 0.266 | 0.659 | 0.518 |
| | ภายในกลุ่ม | 133.082 | 330 | 0.403 | | |
| | รวม | 133.614 | 332 | | | |
| 4. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน | ระหว่างกลุ่ม | 0.024 | 2 | 0.012 | 0.034 | 0.967 |
| | ภายในกลุ่ม | 118.08 | 330 | 0.358 | | |
| | รวม | 118.104 | 332 | | | |
| 5. ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ | ระหว่างกลุ่ม | 1.175 | 2 | 0.587 | 1.514 | 0.221 |
| | ภายในกลุ่ม | 127.991 | 330 | 0.388 | | |
| | รวม | 129.166 | 332 | | | |
| **รวม** | **ระหว่างกลุ่ม** | **0.68** | **2** | **0.34** | **1.155** | **0.316** |
| | **ภายในกลุ่ม** | **97.228** | **330** | **0.295** | | |
| | **รวม** | **97.909** | **332** | | | |

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เมื่อจำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน

**ตารางที่ 4** การวิเคราะห์ความแปรปวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

| **สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน** | **แหล่งความแปรปรวน** | **SS** | **Df** | **MS** | **F** | **P-value** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา | ระหว่างกลุ่ม | 2.162 | 2 | 1.081 | 1.750 | 0.175 |
| | ภายในกลุ่ม | 203.852 | 330 | 0.618 | | |
| | รวม | 206.014 | 332 | | | |
| 2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน | ระหว่างกลุ่ม | 3.021 | 2 | 1.510 | 3.537* | 0.030 |
| | ภายในกลุ่ม | 140.924 | 330 | 0.427 | | |
| | รวม | 143.945 | 332 | | | |
| 3. ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ | ระหว่างกลุ่ม | 0.715 | 2 | 0.357 | .887 | 0.413 |
| | ภายในกลุ่ม | 132.899 | 330 | 0.403 | | |
| | รวม | 133.614 | 332 | | | |
| 4. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน | ระหว่างกลุ่ม | 0.153 | 2 | 0.077 | .215 | 0.807 |
| | ภายในกลุ่ม | 117.951 | 330 | 0.357 | | |
| | รวม | 118.104 | 332 | | | |
| 5. ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ | ระหว่างกลุ่ม | 0.879 | 2 | 0.440 | 1.131 | 0.324 |
| | ภายในกลุ่ม | 128.287 | 330 | 0.389 | | |
| | รวม | 129.166 | 332 | | | |
| **รวม** | **ระหว่างกลุ่ม** | **0.613** | **2** | **0.306** | **1.039** | **0.355** |
| | **ภายในกลุ่ม** | **97.296** | **330** | **0.295** | | |
| | **รวม** | **97.909** | **332** | | | |

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู จากแบบสอบถามปลายเปิดสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้ครู สามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ให้ครูทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงาน รับฟังข้อเสนอแนะและนำไปพัฒนางานให้ดีขึ้น

3.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การทำงานร่วมกันในองค์กร เพื่อนร่วมงานควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ได้รับคำปรึกษาที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน ช่วยกันส่งเสริมให้ครูมีความรักสามัคคีในการทำงานสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ และมีกิจกรรมที่สามารถสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอยู่เสมอ

3.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ สภาพความเป็นอยู่ของครูและบุคลากรนั้นควรได้รับการส่งเสริมด้านความช่วยเหลือ สวัสดิการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมให้การช่วยเหลือตามโอกาสที่เหมาะสม ผู้บังคับบัญชาสร้างความมั่นใจแก่บุคลากรว่าจะได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบสวัสดิการมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

3.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ห้องเรียนและห้องทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งจะต้องมีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัยจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย สรรหาจำนวนบุคลากรมีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูพอใจในหน้าที่การทำงาน ช่วยเหลือดูแลสถานที่ทำงานและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

3.5 ด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน การดูแลสุขภาพของครูและบุคลากรทั้งทางร่างกายและจิตใจควรให้ความสำคัญ ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจด้วยการมอบของขวัญตามโอกาส จัดอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมท่านทำงานได้อย่างสบายกายและสบายใจ มีการสร้างเครือข่ายชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน จัดสถานที่ทำงานให้มีความปลอดภัย ไม่มีปัจจัยที่เสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ และควรได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

**อภิปรายผล**

จากการสรุปผลการวิจัยการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยควรอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการและสนับสนุนด้านการศึกษาโดยเฉพาะ มีการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลบุคลากรตามระบบราชการ สอดคล้องกับการวิจัยของอรรคพร จอมคำสิงห์ (2559: 69) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่ “พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่า ขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานนเขตพื้นที่การศึกษาผประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 นั้น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับข้าราชการครู สามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ ส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน การพิจารณาผลงานด้วยความเป็นธรรม และผู้บังคับบัญชาให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร ไข่มุก (2554: 91 - 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากผู้บริหาร ครู และนักเรียนเป็นอย่างดี ครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเป็นกันเอง ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานทำงานอย่างเต็มความสามารถ และได้คำปรึกษาที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของการทำงานในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒ พันธฤทธิ์ (2554: 50) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การติดต่อสื่อสารในสังคมปัจจุบันที่มีความรวดเร็ว ไม่จำเป็นต้องรอเอกสาร สามารถดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการทางออนไลน์ได้ ซึ่งความช่วยเหลือ สวัสดิการจากหน่วยงานเมื่อเจ็บป่วยได้รับความ

สะดวกในการเบิกจ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ มีการประสานความช่วยเหลือต่างๆเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองในการปฏิบัติงานหรือที่ได้รับมอบหมาย มีความมั่นใจในความมั่นคง สวัสดิการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี คงดี (2556: 83) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรายได้และสวัสดิการ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยี ซึ่งบางทีอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ แต่ครูหรือบุคลากรสามรถจัดหารหรือพัฒนาสื่อ และจัดให้มีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานม การสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความเป็นกันเอง จัดให้มีสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย มีการสรรหาบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และปริมาณงานสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานแต่ละวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร ทองเรือง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ด้านสภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากบรรยากาศในการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 มีบริบทในการทำงานภายในสถานศึกษาอย่างเป็นกันเอง มีปริมาณงานสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานในแต่ละวัน อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ อาคารสถานที่มีบรรยากาศ ได้แก่ แสง เสียง อากาศ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างภาคีเครือข่ายชุมชน และสถานศึกษาใกล้เคียงเพื่อให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพและการตรวจสุขภาพประจำปีของสถานศึกษา การมีสุขภาพร่างกายที่ไม่ดีหรือสภาพจิตใจที่ไม่พร้อมในการทำงานทำให้ขวัญกำลังใจในการทำงานลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี คงดี(2556: 46) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 บริหารงานด้วยความเป็นธรรมไม่แบ่งแยกเพศชายหรือหญิงในการบริหารงาน สนับสนุนส่งเสริมโอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือ ด้านสวัสดิการ งบประมาณ สอดคล้องกับ ชนัญชิดา พั้วพวง (2563: 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายวังหลวงหนองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีเพศต่างกัน อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพัชรี คงดี (2556: 94) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานครูที่มีเพศต่างกัน มีขวัญในการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งอายุแตกต่างกันไป ซึ่งไม่ได้มุ่งบริหารงานเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่แบ่งแยกอายุในการบริหารงาน โดยใช้หลักการ บริหารงานแบบธรรมภิบาล มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้งองค์กร ส่งผลให้ผลการวิจัย สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับนินทร์ลดาว ปานยืน (2560: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครยะลา พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีระดับขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันไป การส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงานสำหรับบุคลากร ไม่ได้ส่งเสริมเพียงเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ครูใหม่ หรือครูที่อยู่มานาน ด้วยประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน และวัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ผลการวิจัยขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสุวัฒ พันธฤทธิ์ (2554: 96) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

**ข้อเสนอแนะ**

**1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้**

จากการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาในยุคสมัยปัจจุบันควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้ครู ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการครู สามารถรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ให้ครูทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ สร้างโอกาสและส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน และให้ครูมีส่วนร่วม ร่วมออกแบบดำเนินนโยบายต่าง ๆ

1.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเป็นกันเอง มีการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ดำเนินงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรู้สึกต่อเพื่อนร่วมงานเสมือนญาติสนิท และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ควรส่งเสริมด้านความช่วยเหลือ สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน เพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมช่วยเหลือตามโอกาสที่เหมาะสม สร้างมีความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองในการปฏิบัติงานหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ระบบสวัสดิการมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน

1.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ควรมีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัย จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย สรรหาจำนวนบุคลากรมีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูพอใจในหน้าที่การทำงาน ช่วยเหลือดูแลสถานที่ทำงานและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

1.5 ด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพของครูทั้งทางร่างกายและจิตใจ สร้างขวัญกำลังใจด้วยการมอบของขวัญตามโอกาส จัดอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

**2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 ควรศึกษาถึงแนวทางในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยแบ่งตามตำแหน่ง

2.2 ควรวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของของข้าราชการครู

2.3 ควรศึกษาวิจัยสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบ่งตามขนาดโรงเรียนและตำแหน่งที่ตั้ง

## เอกสารอ้างอิง


กนกอร ทองเรือง. (2563). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศึกษา มมร, 1*(1), 13-25.

ชนัญชิดา พั้วพวง. (2563). การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังหลวงหนองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 8*(1), 167-179.

ชาญสิทธิ์ วารี. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, *7*(20), 109-122.

นินท์ลดาว ปานยืน. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครยะลา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พเยาว์ หมอเล็ก. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

พัชรี คงดี. (2556). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

รุ่งทิวา วิบูลย์พันธ์. (2562). *ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สมจิตร ไข่มุก. (2540). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี.* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุวัฒ พันธฤทธิ์.(2554). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, ฉบับพิเศษ(1), 32-44.

อรรคพร จอมคำสิงห์. (2559). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่“พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

McNitt, W. D. (2007). *An analysis of urban elementary school teacher morale and school performance: Implication for leadership*. Unpublished doctoral dissertation. Saint Louis University. St.Louis, MO.